

Tršaja, izvezmaj pondeljek, vsak dan... Uredništvo: ulica sv. Frančiška... Asilnega št. 20, I. nadstropje.

EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 cent. — Oglasi se računajo v širskosti ene kolone (72 mm). — Oglasi trgovcev in obrtnikov mm po 40 cent.

Zakon o poitalijančenju naših šol

Zakon o preuredbi ljudske šole je bil te dni obznanjen, kakor smo že poročali svojim čitateljem. Je to kr. odlok od dne 1. oktobra 1923, št. 2185, ki nosi nedolžni naslov: «Uredba šolskih stopenj in učnih programov ljudskošolskega pouka.»

Objavljen je bil v uradnem listu kraljevine Italije «Gazzetta Ufficiale» od 24. oktobra 1923 in njegov zadnji člen določa, da stopi v veljavo že istega dne. Nedolžen je, kakor se vidi, naslov Gentilejeve preuredbe ljudskošolskega pouka in človeku se zdi skoraj neverjetno, da bi mogel zakon s tako lepo zvenečim naslovom vsebovati one grozne in moralne paragrafe, s katerimi se odpravljajo naše slovanske šole po naših slovanskih vaseh Julijske Krajine, oziroma se izpreminjajo v popolnoma italijanske učilnice. In vendar je temu tako. Grozno je, ali resnično: od 24. oktobra dalje slovanska ljudska šola v Italiji zakonito ne obstoja več, je odpravljena, prepovedana, poitalijančena!

V naslednjem prinašamo dobesedni prevod vseh tistih členov tega zakona, ki se nanašajo na to največje nesrečo, kar smo jih mogli predvidevati in kar nas jih je moglo zadeti. Težko nam je to in čustva, s katerimi izpolnjujemo danes dolžnost vestnih obveščevalcev naše javnosti, se ne dajo izraziti. Toda naš narod se mora v svoji pravični borbi zavedati vsak hip svojega pravega položaja v polnem obsegu, naj gre za srečne ali nesrečne dogodke našega narodnega življenja.

Evo torej suhi prevod členov Gentilejevega zakona, s katerimi se odpravljajo naša slovanska šola, eva ona suha grozna dejstva, pred katero postavljajo ti člani naše ljudstvo v Italiji:

Čl. 4. V vseh ljudskih šolah kraljevine se bo vršil pouk v državnem jeziku. V občinah, kjer se navadno govori kak drug jezik, bo ta jezik predmet učenja v dodatnih urah. Pouk drugega jezika je obvezen za tiste drugojezične učence, za katere so njih starši ali izvrševalci očetovske oblasti izjavili ob začetku šolskega leta da jih vpišejo. Program in urnik za pouk drugega jezika se določita z ministrskega odredbo.

Čl. 5. Učitelji, ki poučujejo tudi drugi jezik v svojem razredu ali v več razredih iste šole, imajo pravico, da se jim skrajšajo za eno leto dobe, katere so predpisane za podelitev zvišanja plače, ako je učni uspeh po mnenju nadzornika pohvalen.

Čl. 6. Ako ni mogoče poveriti pouka drugega jezika razrednemu učitelju ali drugemu učitelju na šoli, kateri poučuje italijansko, se pouk drugega jezika poveri usposobljenim učiteljem, ki jim bo poverjen pouk v več šolah, a šole se združijo v ta namen na predlog didaktičnega ravnatelja, odobren po kr. šolskem skrbniku, na primeren način v šolska okrožja.

Čl. 7. Počeniši s šolskim letom 1923/24. se bo vršil pouk v vseh prvih razredih drugojezičnih ljudskih šol v italijanskem jeziku. V šolskem letu 1924/25 se bo poučevalo tudi v drugem razredu omenjenih šol v italijanskem jeziku. V naslednjih šolskih letih se bo postopalo na isti način glede nadaljnjih razredov, dokler se ne bo v številu let enakemu številu let celega tečaja poučevalo v vseh razredih ljudskih in meščanskih šol v italijanskem jeziku.

Čl. 8. Noben učitelj z diplomom o usposobljenosti, ki je bila izdana pred aneksijo pokrajin, o katerih je beseda, k Italiji, ne bo mogel poučevati v italijanskem jeziku, ako ne bo imel predpisane usposobljenosti. Noben učitelj ne bo mogel, razen v slučajih potrebe, poučevati v neitalijanskem jeziku, ako ni pravilno usposobljen.

Čl. 9. Za pouk drugega jezika v posameznih razredih bodo imeli prvenstvo učitelji istih razredov in učitelji iste šole, ki so usposobljeni tudi za poučevanje v italijanskem jeziku.

Čl. 20. Učitelji, ki so usposobljeni za poučevanje v neitalijanskem jeziku, imajo pravico do prvenstva tudi za poučevanje italijansko v posameznih razredih šole, h kateri pripadajo, ako napravijo tozadnevne izpite iz italijansko, kateri bodo napovedani ob koncu vsakega šolskega leta z odredbo naučnega ministra, ki bo imela veljavo izpitnega reda. Ravno tako bodo imeli učitelji, ki so usposobljeni za pouk italijansko, pravico do prvenstva za poučevanje drugega jezika v razredih šole, h kateri pripadajo, a pod pogojem, da položijo tozadnevne izpite iz drugega jezika, ki bodo istotako napovedani z odredbo naučnega ministra ob koncu vsakega šolskega leta.

Čl. 24. V novih pokrajinah ostane šolska obveza neizpremenjena. V šolah, v katerih učni jezik ni italijanski in dokler ne postane italijanski v smislu pričujočega odloka, je pouk italijanskega jezika obvezen za učence vseh razredov ljudskih in meščanskih šol, počeniši od drugega razreda osnovne šole. Učenci ne bodo mogli biti prestavljeni v višji razred, ako ne položijo izpita iz italijansko. Za ta pouk se določa v prvih treh letih po pet ur, in v naslednjih po šest ur na teden. Kjer se pouk vrši, se zniža število teh ur na polovico; kjer obsega vrsta po dva ali več oddelkov z različnim programom, bo pouk italijansko omejen na pet ur za vsako vrsto (turno).

Čl. 25. Pouk italijanskega jezika bo prvenstveno poverjen nedrugejezičnim učiteljem, ki bodo poučevali v več šolah,

katero se v to svrhu združijo na predlog didaktičnega ravnatelja in kr. okrajnega nadzornika, odobren po kr. šolskem skrbniku, na primeren način v učna okrožja. Po odobritvi s strani kr. šolskega skrbnika in na utemeljen predlog didaktičnega ravnatelja in okrajnega nadzornika se ta pouk lahko poveri v lastnih razredih in v drugih razredih iste šole tudi drugojezičnim učiteljem, ki so položili izpit iz italijanskega jezika.

To so ti brezsrčni paragrafi Gentilejeve preuredbe ljudskošolskega pouka. Med njimi smo posebno poudarili čl. 4. in 17., ki določata v načelu poitalijančenje naše slovanske šole, medtem ko vsebujejo drugi le praktična navodila za izvršitev tega načrta za uničenje polstoletnega dela najboljših sil našega naroda na šolskem polju in za kulturno obglavljenje našega naroda. Udarec je za nas tako grozen, da bomo brez milosti pahnjeli nazaj v položaj, v katerem smo se nahajali pred letom 1848., preden se je začelo narodno gibanje med tedanjimi avstrijskimi Slovani. Kaj nam je storiti spriču tega groznega gotovega dejstva, pred katero smo postav-

Vlada na Saškem odstavljena

Socijalistično-komunistična vlada se noče pokoriti - Imenovanje civilnega guvernerja Težki spopadi v Porurju

BERLIN, 28. Wolfov dopisni urad poroča: Ker so komunistični člani vlade na Saškem v pozivu na saško prebivalstvo pozivali k nasilju in nepokorščini napram državni vladi, je kancelar Stresemann pozval ministrskega predsednika saške vlade, Zeignerja, naj poda ostavko s celokupnim kabinetom. Kancelar je ministrskega predsednika opozoril, da pričakuje odgovor tekom današnjega dne ter mu sporočil, kakšne ukrepe bo storil, v slučaju da se kabinet ne bo pokoril.

Kancelar je imenoval bivšega ministra za pravosodstvo in poslanca ljudske stranke, Heinze-ja za civilnega guvernerja na Saškem.

DRESDEN, 28. Saška vlada je pozivu državne vlade, naj poda ostavko, odgovorila z uradnim poročilom, v katerem izjavlja, da zavrača zahtevo kancelarja Stresemanna. Dalje pravi vlada, da ima edino saški deželni odbor pravico zahtevati ostavko vlade, in radi tega bo vlada ostala na svojem mestu, dokler je ne bo odbor pozval, naj odstopi. Sicer pa, zaključuje poročilo, bo v najkrajšem času dana odboru prilika, da se o tem izrazi.

DRESDEN, 29. Vsak posamezen minister je prejel od civilnega guvernerja odredbo, s katero ga guverner odstavlja. Ministri bodo protestirali proti odstavitvi pri državni vladi ter bodo zahtevali, da se takoj skliče državni svet ter konferenca ministrskih predsednikov vseh nemških zveznih držav.

Med komunisti in državno vojsko je prišlo v soboto do hudih prask. Komunisti so bili oboroženi s strojnimi, puškami in ročnimi granatami; napredovali so po gotovem načrtu. Spopadov so se udeležili tudi tujci; pričakuje se nadaljna nasilstva s strani komunistov, ki so izdali oster proglas na narod proti državni vladi. Pri spopadu je bilo 24 mrtvih in 31 ranjenih.

Vojaški poveljnik je podpisal danes odlok, s katerim se sklicuje saški deželni zbor. Sklicanje je pridržano civilnemu guvernerju.

Hudi izgedi v zasledenih krajih DÜSSELDORF, 28. Včeraj so se izgedi vršili ves dan. Nekaj trgovin je bilo oplenjenih. Policija je razgnala številne sprede brezposelnih delavcev ter jih veliko aretirala. V Essenu je bilo pri spopadu 5 mrtvih in 34 ranjenih. Delavci so uničili vse računske knjige v Kruppovih tovarnah. V Bochumu so skušali delavci odnesti zaloge premoaga v 4 premogovnikih. Med spopadi so bili 4 mrtvi in 16 ranjenih. Tudi v Gelsenkirchenu so bile oplenjene vse trgovine. Policija je razgnala demonstrante; bilo je veliko ranjenih.

V mestih Sondschein, Kirn in Monsingen je bila proglašena Renska republika. V Mainz in Wiesbaden je vse mirno.

Ameriški posojilo Nemčiji NEW-YORK, 29. Listi naznanjajo, da bo Nemčija najbrže pooblaščen za izdajo velikega nemškega posojila, ki bo po večini podpisano v Ameriki.

Vprašanje sestave komisije za proučitev nemške plačilne zmožnosti pred angleškim ministrskim svetom

PARIZ, 29. «Matin» poroča iz Londona: Angleška vlada bo razpravljala jutri o najvažnejših točkah, ki se tičejo sestanka izvedencev: I. imenovanje odseka za ugotovitev vojne odškodnine; II. opredelitev njegovega delokroga; III. dan pričetka zasedanja. Angleški ministri upoštevajo Poincaréjevo stališče, ki sloni na versailleski pogodbi, radi česar je njegovo stališče neoporekljivo. Težko je reči, kateri datum bo Baldwin predlagal za sestanek komisije.

Sestava poljske vlade. VARŠAVA, 28. Nova vlada je tako-le sestavljena: Korianty, podpredsednik; Domovsky, za poljedelstvo; Grabaki, naučni minister. V rudnikih Dondrawa in Katovica je nehala stavka.

ljeni? Ali naj se vdamo obupu in odnehamo od svoje borbe? Zgodovina našega naroda je tudi v teh težkih časih, ki jih preživljamo, naša najboljša učiteljica. In ta zgodovina našega ljudstva in njegovih stoletnih borb nas uči, da je naš narod preстал in premagal še vsak udarec, naj se je zdel še tako smrtonosen. Prestal bo tudi tega, ki nam je prišel iz Rima, ako se ne vda slepemu obupu in bo vztrajno nadaljeval borbo za ohranitev svoje narodne dedščine in za svoje svete pravice, ki mu gredo po božjem in človeškem pravu.

Torej pogum! Se le sedaj se začenja odločilna borba za naše narodno šolo. Načelo «zvesti sebi in pokorni zakonom» sicer ni izgubilo svoje veljave za nas, ki nismo nikak element revolucionarnih in protidržavnih rovarjev, toda glas našega protesta ne bo prebehal, dokler se ne popravi grozna krivica, ki je poitalijančenje naše ljudske šole. Porabili bomo vsa zakonita sredstva, pa naj traja naša borba leta in leta, da pridemo mi, da pridejo naši otroci zopet do svoje narodne učilnice, ki jim je ne sme odrekati noben drugi narod, nobena država na svetu.

Vsi resnični zastopniki prave italijanske civilizacije in ves civilizirani svet sploh bodo na naši strani!

Poincaré odgovoril Baldwinu

PARIZ, 28. Ob priliki odkritja spomenika padlim vojakom v mestu Champigny, je rancoski ministrski predsednik Poincaré še enkrat poudaril voljo vseh padlih junakov za ohranitev republike, ki ne bo nikdar dopustila, da bi njene žrtve ostale zaman. Republika bo odločno na vsak način izključila iz javnega življenja vse one črne elemente, ki skušajo na katerikoli način trniti Francijo.

Preteklo leto je Nemčija hotela dokazati, da nam ne more dati premoaga, ker ga je potrebovala za svojo lastno industrijo, to leto pa je zasedba Porurja dokazala, da zna Nemčija menjati sistem. Sedaj namreč nemška vlada izjavlja, da je prisiljena ustaviti vse nadaljne dajatve, ker jih ne more plačati. Vsa doseganja taktika nemške vlade se zrcali v vednem hinavstvu. Toda ta politika negacije in slabe volje, spremljana po finančnem zapravljanju in denarnem neredu, je prinesla popoln poraz v notranjosti države ter je obenem izvala boje med posameznimi državami, ki so vsaj navidezno do pred kratkim mirovali.

Boji med Prusko, Saško in Bavarsko so pač posledica Stresemannove politike in Stresemann nosi potemtakem vso odgovornost. Francozi se niso nikdar vmeševali v notranje zadeve Nemčije, še manj pa v zadeve v zasledenih krajih. Nasprotno trditve, ki jih širi nemška vlada ne bodo nikdar otemelele resnice, ki je pač očitna. Nikdar ne bomo na noben način kršili svobode narodov in tudi ne bomo delali nikakih načrtov za garancije, a tudi ne bomo nikdar opustili jamstev za svojo sigurnost. Jamstva, ki so nam bila obljubljena v versailleski pogodbi, nam niso bila dana. Nemčija je že par mesecev sem ovi-rala nadzorovanje medzvezne vojaške komisije, dalje ni izpolnjevala obveznosti, ki se tičejo števila in oborožitve vojsstva. Nemčija je v stanu preurediti v najkrajšem času svoje tovarne za izdelovanje topov in municije ter izdelati v teku malo mesecev zračno brodogeje. Nemčija je ostala še vedno ista: ni se mogla otresti onih vojaških uplivov, pod katerimi je živel toliko časa. Nemčija ni samo trpela propagande po maševanju in imperijalizmu, ampak jo je tudi vzpodbujala.

Bili bi torej nepravdni, ako bi ne stali na straži in bi zapustili sredstva, s katerimi se branimo. Nikakor nismo pripravljene žrtvovati pravico po vojni odškodnini. Vse to kar se danes dogaja pač jasno dokazuje, da smo imeli prav, ko smo zgrabili po jamstvih. Ako bi ne vzeli teh jamstev v svoje roke meseca januarja 1923. bi enostavno dovolili Nemčiji moratorij dveh let in ona bi nam danes lahko enostavno odgovorila, da nam ne plača ničesar in bi nadalje dobavljala svojim industrijam premoag iz Porurja ter bi na ta način bogatela na naš račun. Sedaj pa je Nemčija sama prisiljena storiti prejkomogoče potrebne ukrepe za plačilo svojih dolgov. Nemčija ve, da ne bomo zapustili naših jamstev predno ne bomo plačali. V njeno korist bo, ako bo skušala plačati svoje dolgeve prejkomogoče; kajti prej ko bo plačala, prej bomo zapustili Porurje. Kar se tiče naših zaveznikov, ečem le toliko, da ne pričakujemo od njih ničesar drugega kakor spoštovanje po ljubljenih pogodb. Odškodninska komisija je določila visino nemškega dolga vestno in to po dolgi proučitvi in na podlagi podatkov prizadetih držav. Saj je odškodninska komisija znižala predlog angleške vlade same: kajti vsota, ki jo je predlagala angleška vlada, je bila previsoka. Angleška vlada je sprejela odločitev odškodninske komisije in je sama sporočila številko nemški vladi. Ta številka je bila vpisana 5. maja 1921. v stanje plačil, ki so ga sestavili zavezniki na izrecni predlog angleške vlade. To plačilno stanje je bilo sporočeno nemški vladi v obliki ultimativa. Določitev dolgov je torej končoveljavna in ker je bila storjena na podlagi versailleske pogodbe ne more biti menjena, kakor edino z našim privoljenjem. V pogodbi je namreč izrecno rečeno, da se ne more Nemčiji dovoliti nikako znižanje, ako

niso z znižanjem zadovoljni vsi upniki. In Francija je bila že preveč oskudovana, da bi mogla privoliti v tako zmanjšanje. Gotovo ni nikakega razloga, da bi vzeli odškodninski komisiji eno izmed najvažnejših funkcij. Kajti ona pač ne zasluži, da bi o njeni vestnosti niti za trenutek dvomili, kajti do sedaj je vedno dala neovrgljive dokaze nepristranosti in tako bo tudi še nadalje nepristransko postopala napram Nemčiji. V komisiji so zastopani angleški, italijanski, belgijski in francoski odposlanci, ki so gotovo čisljanja vredne osebe. Nočem govoriti posebej o njenem predsedniku, ker je Francoz in moj prijatelj, toda nobeden ne bo mogel reči, da mu primanjkuje izobrazbe in izkustev. Zdi se mi, da se nam na vsak način vsiljuje logičen sklep. Nemčija je vzpostavila odnose s odškodninsko komisijo in ta bo brezdvomno v kratkem času zaslišala njene zastopnike. Poincaré pravi nadalje, da zastopa angleški ministrski predsednik Baldwin v svojem govoru: ki ga je imel pred par dnevi, stališče, naj bi se sklicala mednarodna konferenca ali pa komisija izvedencev sporazumno z odškodninsko komisijo. Dalje se Baldwin obrača name s prošnjo, naj trikrat premislim predno zavrnem njegov predlog. Ni mi treba naglašati, da bom upošteval prošnjo angleškega ministrskega predsednika in ker je od trenutka, kar je Baldwin izgovoril to prošnjo, preteklo že trikrat po 24 ur, sem premišljeval o njegovi prošnji trikrat po 24 ur. Ako gre za to, da bi prišli do sporazuma potom zmanjšanja dolga, moram takoj povedati, da smo proti vsakemu znižanju.

Reško vprašanje

Jugoslavija se drži rapalske pogodbe. Konferenca pri Ninčiču

BEOGRAD, 28. Včeraj popoldne je italijanski upravnik poslov na beograjskem dvoru Summonte posetil ministra zunanjih poslov dr. Ninčiča ter njegovega pomočnika Panto Gavriloviča, ki sta ga informirala o stališču jugoslovske vlade napram zadnjemu predlogu italijanskega ministrskega predsednika Mussolinija glede reškega vprašanja. Kakor doznava «Novi list» je dr. Ninčič izjavil Summonteju, da jugoslovska vlada ne more sprejeti nikakršnih predlogov, ki bi ji prišli indirektno in usno. Kakor izgleda se jugoslovska vlada ne namerava spuščati v razgovore, ki bi ne imeli svoje podlage v rapalski mirovni pogodbi in ki bi mogli biti v protislovju z dogovori v St. Margheriti. Na ta način se mora Mussolinijev predlog, po katerem bi Reka pripadala Italiji, a Baroš in Delta Jugoslaviji, smatrati kot nesprejemljivi za Jugoslavijo.

Včeraj popoldne so konferirali v ministrstvu zunanjih poslov od 10. do 11. ur pomočnik ministra zunanjih poslov Panta Gavrilovič, pooblaščen minister Ljuba Nešić, leg. svetnik Branko Lazarevič, dr. Otakar Rybař, dr. Matko Laginja in profesor Sisić o reškem vprašanju, zlasti pa o zadnjih ukrepih italijanske vlade proti jugoslovskelemu elementu. Seje se je udeležil tudi minister zunanjih poslov dr. Ninčič.

Konferenca se je nadaljevala popoldne ob 17. uri v kabinetu ministra zunanjih poslov. Prisostvoval ji je na povabilo g. Ninčiča tudi italijanski odpravnik Summonte, ki je bližje razložil italijanski projekt. Navzočni politiki ne dajo javnosti nobenih informacij o svojih razgovorih.

BEOGRAD, 28. O večeršnjem dopoldanskem razgovoru g. Summonteja z ministrom Ninčičem se v političnih krogih doznava, da je g. Summonte poudarjal, da g. Mussolini ne odobrava sedanje politike napram italijanskim državljanom jugoslovske narodnosti. Zato je dal preklatici znane časopisne dekrete. Z ozirom na pritožbe, da je novi šolski ukaz z dne 1. oktobra izval strah, da se bo pouk v materinščini zatrl, je baje rimska vlada že sama odredila, da se zadeva znova preštudira ter krivice, ako se v tem pogledu godijo, popravijo.

Po drugi verziji je g. Summonte naravnost naznanil, da bo šolski zakon revidiran.

V koliko so te informacije točne, se danes ni moglo dognati.

BEOGRAD, 28. Včeraj popoldne je posetil pomočnika ministra zunanjih po-

slov Panto Gavriloviča tukajšnji ameriški poslanik Dodge in se z njim razgovarjal o aktualnih vprašanjih zunanje politike, predvsem pa o reškem vprašanju.

Kralj pri Protiču

BEOGRAD, 28. Sinoči ob 19. je kralj Aleksander v spremstvu predsednika narodne skupščine Ljube Jovanoviča posetil obolelega Stojana Protiča. Kralj je ostal pri Protiču okoli pol ure. Protičevo stanje je še zelo slabo, vendar po izjavah zdravnikov neposredne opasnosti ni.

Vranglovcem odvzeto orožje.

BEOGRAD, 28. Minister notranjih poslov je izdal vsem političnim oblastim naredbo, da ne smejo izdajati orožja. Vsa inozemcem že izdana dovoljenja za nošnje orožja so ukinjena. Ta naredba se nanaša predvsem na one Ruse, ki kot pripadniki Vranglove armade nosijo orožje.

Uradni izkazi o volitvah na Avstrijskem

DUNAJ, 28. Uradni izkazi, na podlagi katerih so bili uničeni glasovi za «Landbund» (kmetoska stranka), prinašajo te-le številke o izidu volitev v državno skupščino: 82 sedežev so dobili krščanski socialci, 67 socialisti, 12 vsenemci in 4 «Landbund».

Masaryk se povrnil v Prago

Praznovanje petletnice osvobodjenja PRAGA, 28. Predsednik Masaryk in zunanji minister Beneš sta se včeraj vrnila v Prago, kjer sta bila slovesno sprejeta. Mesto je v zastavah. Na kolodvoru so ju pozdravili vsi člani kabineta. Mnogi so prirejali Masaryku viharne ovacije. Listi naglašajo pomen predsednikovega inozemskega potovanja, ki osigurava položaj Čehoslovaške in jamci za današnji red v srednji Evropi.

Masarykov proglas na narod ob priliki petletnice čehoslovaške republike

PRAGA, 28. Ob priliki proslave petletnice obstoja čehoslovaške republike je Masaryk naslovil na narod proglas, v katerem je obrazložil smernice svoje vlade v zunanji politiki ter uspehe svojega potovanja v Pariz, London in Bruxelles. Dalje izraža Masaryk svoje zadoščanje nad dejstvom, da se bo Amerika udeležila pogajanj za rešitev odškodninskega vprašanja, ki je tolike važnosti za Čehoslovaško, katera bo, združena z entento, okoli svoje prijateljstvo z Jugoslavijo in Rumunijo. Masaryk zagotavlja, da bo Čehoslovaška živel v prijateljskih stikih z Avstrijo, Madžarsko in Poljsko. Kar se tiče nalog moderne države, pravi, da mora biti država osrednji organizem, ki družni čvrste in zdrave sile državljanov, ki morajo sodelovati z lastno pobudo v demokratskem duhu. Ker je ostala Čehoslovaška zvesta načelom demokratskih manjšin, bo skušala zadostiti upravičenim zahtevam državljanov različne narodnosti. Proglas omenja tudi slovansko politiko, ki jo je pričel Masaryk sam.

TURSKA VLADA ODSTOPILA

ANGORA, 28. Narodna skupščina je sprejela odstop vlade. Ismet paša bo brzkone spet prevzel mesto ministrskega predsednika.

Proslava obletnice fašistovskega pohoda

RIM, 29. Slavnostne manifestacije, ki so se vršile včeraj po vsej Italiji v proslavo obletnice pohoda na Rim, so se odigrale med največjim navdušenjem in z vzorno disciplino. Številne povorke so se povsod vršile v popolnem redu po mašah na prostem ter so imele svoj višek v velikanskih demonstracijah vdanosti do domovine, kralja in vlade.

Demonstracije komunistov na Francoskem proti španski vladi.

PARIZ, 28. Komunistične organizacije so sklenile, da uprizorijo pred španskim poslanstvom v Avenue Kleber demonstracijo, ker je španska vlada obsodila na smrt Di Nicolau-a in Mathen-a, morila bivšega ministrskega predsednika Dato. Toda policija je prepovedala vsako zbiranje. Kljub temu so se med 16. in 17.30 zbirale gruč komunistov na trgu Etoile; pred špansko poslanstvo niso mogle, ker jim je policija zaprla pot.

OBNOVITEV PROMETA NA REKL

RIM, 29. Jugoslovske poslanik je sporočil po nalogu lastne vlade ministru za zunanje zadeve, da je jugoslovska vlada dala potrebne ukaze glede obnove prostega prometa med Reko in Bravico(?) (Stefani).

DNEVNE VESTI

Pravno in gmotno izenačenje ljudskošolskih učiteljev novih pokrajin

«Gazzetta Ufficiale» od 25. oktobra je objavila kr. odlok od 7. oktobra 1923, št. 2186 o pravnem in gmotnem izenačenju ljudskošolskih učiteljev novih pokrajin. Čl. 1. tega odloka pravi, da bodo veljali v bodoče za ljudskošolske učitelje novih pokrajin vsi zakoni in pravilniki, ki se nanašajo na pravni in gmotni položaj učiteljev v starih pokrajinah, ter da obenem prenehajo veljati vsi dosedanjí tozadnevni zakoni in predpisi. — Čl. 2. določa, da zadostuje zrelostno izpričevalo, izdano po predpisih prejšnje vladavine, le za časno namestitev. — Čl. 3. pravi, da je izpričevalo o usposobljenju, zadobljeno po predpisih bivše vladavine, enakovajavno usposobljenju za pouk po predpisih veljavnih v kraljestvu. V svrhu odmere plače se smatrajo učitelji, ki so dosegli

dve leti po izpitu zrelosti, izpričevalo o usposobljenju po avstrijskih predpisih kakor da so začeli službo kot redni učitelji. — Čl. 7. določa, da so učitelji, ki so ital. državljeni in imajo kakovost rednih učiteljev na šolah novih pokrajin, definitivno potrjeni v službi, razen ako izda pristojna šolska oblast v teku šestih mesecev od vstopa v veljavo tega odloka ukrep nasproten tej določbi. (Ta določba pa je res imenitna. V isti sapi ko odlok definitivno potrjuje učitelje novih pokrajin, izroča njihovo usodo v roke krajevnih oblastev in seveda tudi raznih brigadirjev, specialistov itd. S tem se zopet potrjuje sistem v naši deželi, po katerem so višja oblastva in včasih celo osrednja vlada navadni skromni izvršilni organi krajevnih malih mogotcev, ki imajo pač svoje osebne simpatije in antipatije, ki pa presneto malo vedo, kaj je pravi interes prebivalstva. dežele in države. Op. ur.) — Čl. 13. je važen predvsem za učitelje in določa, da

poroka ni nikak zadržek za pripustitev k natečajem in za ohranitev dobljenega mesta. — Čl. 14. Pri podeljevanju mest v obmejnih krajih novih pokrajin imajo pri enakosti predpogojev prvenstvo tisti, ki so že učiteljevali v novih pokrajinah in ki prebivajo vsaj že pet let na priklonjenem ozemlju. — Čl. 15. Za sedaj se nič ne izpremeni glede gmotnega položaja učiteljev. — Čl. 17. določa, da stopi odlok v veljavo na dan svoje objave v uradnem listu, t. j. torej 25. oktobra 1923.

GLAS LJUDSTVA

Politično društvo v Trstu je prejelo sledeči protest s Kontovela proti poitaljančenju tamkajšnje ljudske šole, naslovljen na kr. prefekturo:

Podpisani slovenski stariši šoloobveznih otrok s Kontovela protestirajo najodločneje proti uvedbi italijanskega učnega jezika v slovenski ljudski šoli na Proseku ter zahtevajo, da se šolski pouk tudi nadalje vrši v materinemu jeziku, to je v slovenscini. Stariši nimajo nič proti temu, ako se v višjih razredih goji italijanščina kot obvezni predmet; kot ljudje pa ne morejo nikakor trpeti, da bi se njihova deca pojaničarila ter delala sramoto svojim staršem in svojem narodu. Akoravno je ta zahteva povsem naravna, vendar jo podpisani utemeljeno še s sledečimi razlogi.

Sola ne more služiti svojemu plemenitemu namenu, ako se pouk deli v jeziku, ki ga učenci neumejo. Sola, v kateri ne razume učitelj svojih učencev in ne oni njega, je podobna kaznilnici ali blaznici, v katero pa naši otroci ne spadajo, ker niso ne hudodelniki in tudi ne blazniki.

Slovinci ljubijo svoj jezik ravnotako kot Italijani svojega.

Poznanje slovensčine je za Slovence v Italiji tudi velikega gospodarskega pomena in slednjič so podpisani podaniki svobodne in napredne Italije, v kateri imajo vsi državljani enake pravice in enake dolžnosti.

Na Kontovelu, 15. oktobra 1923.

(Slede podpisani)

Iz Šempolaja je prejelo uredništvo našega lista sledeči protest, ki je naravnost ganljiv primer narodne zaveznosti naših vrljih Kraševcev. V naslednjem objavljamo protest, izvirnik pa smo izročili političnemu društvu, da ga v primerem času uporabi:

«Materi šoloobveznih otrok v Šempolaju protestiramo proti poitaljančenju naše enorazredne ljudske šole. Obenem zahtevamo, naj se ta zakon preklicuje in uvede spet pouk v materinemu jeziku, da go bomo naši malčki razumeli, ker drugače bo vsak uspeh izostal. Me matere položamo in bomo polagale na srce našim malčkom vedno naš materini jezik, tako da ga naši malčki ne bodo nikdar pozabili. Mi ga polagamo sedaj na srce našim malčkom ter jim obenem pripravljamo, da bodo enako učili oni svojo dečo, ko bodo veliki in ko nas več ne bo.»

Protest šempolajskih mater je ganljiv primer narodne zaveznosti naših vrljih Kraševcev, nov dokaz, kako se naše ljudstvo zaveda.

Obiteljica fašistovskega pohoda v Rim

V nedeljo, dne 28. t. m. so se pričele po vsej Italiji velike slavnosti, pri katerih se Italijani spominjajo historičnih zadnjih dni lanskega oktobra. Ta proslava obletnice je nekako slavnostno polaganje računov in navdušenje za proslavo je znak, da so ti računski aktivni: Marsikaj je krepka Mussolinijeva roka uredila in bodočnosti je polna dobrih izgledov, pozitivnih nad. — Naravno je, da tudi mi Julijski Slovenci, ki smo kot državljani Italije sodoživeli fašistovski prevrat in eno leto fašistovske vlade, obračamo svoj pogled nazaj. Novo dobo v zgodovini Italije, ki se je začela lankega oktobra, smo sprejeli s bistrim političnim očesom, s mirnim dostojanstvom in s tiho nado, da pride, vendar enkrat do vzpostave reda in pravice. Evo, kaj je pisarala «Edinost» z dne 29. oktobra 1922 v sporazumu z našim političnim vodstvom pod naslovom «Beseda našemu ljudstvu»:

«Kakor je bilo pričakovati, so mlade sile fašizma nastopile svojo odločilno pot. Po poročilih iz notranjosti kraljevine so fašisti že večerjali prišli do prestolnice in imajo v najkrajšem času vzele vso oblast v svoje roke. S tem je nastal tudi v naši deželi nov položaj. Večerja so fašisti zavzeli tržaško prefekturo ter so se sporazumeli s civilno in vojaško oblastjo.

Spriče tega novega položaja, ki zadobiva s tem, kar se je dogodilo, zakonito obliko, je naše zadržanje jasno, ker je določeno po teh dejstvih samih. Kakor smo lojalno priznali izvršeno aneksijo, tako priznavamo tudi novi položaj brez pridržka. Kakor smo vedno spoštovali državo in bili pokorni zakonom, tako hočemo storiti tudi v novih razmerah. Kakor od vsake vlade, zahtevamo in pričakujemo tudi od nove strogo pravico in postavnost. Ker so fašistovski voditelji v zadnjem času večkrat povdarjali, da je cilj fašizma vzpostava reda in pravice, pričakujemo za trdno, da bo

nova vlada uveljavljala to načelo v postopanju z našim zakonom, ki tvori dober del novih državljano Italije.

V svrhu, da se sedanja kriza čim prej in čim mirneje zavrti, je potrebno, da se prej ko mogoče vzpostavijo pogoji za popoln red in normalno življenje, ki edina moreta omogočiti reševanje velikih nalogo odložnega obnovitvenega dela, potrebnege cel državi, zlasti pa naši deželi, ki je bila po zadnji vojni posebno kruto prizadeta. S to željo in v prepričanju, da močna in energična vlada lahko to doseže, proučujemo mirnim srcem razvoj dogodkov. Zavedajoč se vsega, kar mu gre po pisanem in nepisanem pravu, bo naše ljudstvo kakor vedno izvrševalo svoje dolžnosti tudi v novih razmerah, ker kot narodna manjšina zahtevamo le to, da se moremo brez vsake škode za državo ohraniti in razvijati v mirnem in prijateljskem sodelovanju s svojimi državljani italijanske narodnosti.»

Kakor znano, je bila v dnevih fašistovskega prevrata vpeljana cenzura, in med tem ko ima naše suho poročilo o položaju v Trstu v isti številki «Edinosti» nekoliko belih palk, je ostal gornji poglavje popolnoma nedotaknjen; znak, da ga je oblastvo smatralo za korektnega in da so bile nade, izražene v tem poglavju, opravilene. Proglas vsebuje naše želje, naše nade, naš proračun; ko pa delamo sedaj po letu dni obratun, je ta za nas kot narod, pri vseh aktivnih postojankah, ki jih je vlada dosegla na drugih poljih, danes močno pasiven. Naše nade se niso uresničile, uresničilo pa je se marsikaj, česar si ne bi bili mogli pred letom dati sanjati. Omenjamo samo odpravo našega jezika iz sodnih in uradov ter smrti udarec na naše šole. Lani ob prevratu je imel urednik «Ere Nuove» pogovor z zastopnikom naše politične organizacije. Naš zastopnik mu je približno isto izjavil, kar vsebuje gornji proglas, in urednik laškega lista je izrecno dodal, da se je pogovor vrtil v pristnem tonu s smehljajem okrog ust. Ni čudja; eden se je smehljaj poln zavesti zmagaj, drugi poln nad. Če bi se danes srečala, bi bil njun pogovor gotovo brez smehljaja, kajti pasiva v naši narodni bilanci so ob enem pasiva v bilanci vlade: Naše ljudstvo ni zadovoljno, svet ni slep.

ITALIJA IN JULIJSKI SLOVANI

Pod tem naslovom posveča tržaška «Unità Socialista» z dne 27. t. m. dolg članek o postopanju vlade z nami v očigled prefektovskim odlokom glede dvojezičnosti naših listov. Članek se najprej bavi o naših bojih v deželi pred vojno z znano terminologijo tržaških socializmov, ki popolnoma pozablja na naravni zakon dotoka podeželskega ljudstva v mesto in vseh posledic tega pojava. Očitno pa v uporablja ta napačna razmotrivanja o pravem bistvu našega narodnega boja v naši deželi le v to, da nekoliko oslabi bridke resnice v drugem delu članka, ki je namenjen italijanski javnosti. Pisec kratko naštevava upravne pogoje, ki so se zgodile v naši deželi ter prihaja do zaključka, da se vsako debelo moti, kdor misli, «da se bo z nasilnimi ukrepi doseglo, da bodo Slovani vzljubili svojo domovino». Članek zaključuje, da je treba posebejno, globokega proučevanja naših vprašanj, da se vsaj prepreči nove napake, če se ne popravijo že storerne.

Začetek šolskega leta na «Revoltella». Kr. višji zavod za gospodarske in trgoveške vede («Revoltella») v Trstu javlja: Novo akademsko leto 1923-24 bo otvorjeno na slavnosten način dne 12. novembra z govorom prof. dra. Gustava Del Vecchio, o delovanju Jakoba Veneziana.

Čas za vpis je do 10. novembra po sledečih določbah: Redni tečaj: Doktorat v gospodarskih in trgovskih vedah. Učna doba 4 leta. Sprejemo se dijaki, ki so dosegli maturo na liceju, tehničnem ali navtičnem zavodu ali na kakem kr. trgovskem zavodu (trgovski akademiji). Prošnja za matriculacijo na papirju s kolkom 1 lire mora vsebovati poleg imena, priimka in očetovstva dijaka, označbo rojstnega kraja, bivališča družine ter tujih jezikov, katere si dijak izbere kot obvezne predmete. Priložene morajo biti 2 slike, legaliziran krstni list, spričevalo o dovršenih naukih in pobotnica o plačilu matriculacijske pristojbine (lir 150-), prvega obroka letne vpisnine (lir 225-) in zneska lir 10- za legitimacijo in indeks. Plačila šolskih pristojbin se morajo izvršiti pri zavodu Cassa di Risparmio Triestina. — Tečajji za specializacijo: a) Zavarovanje. b) Banke. c) Transport. d) Javna uprava. Vpišejo se lahko dijaki, ki so dosegli doktorat na kakem kr. univerzi ali kakem kr. višjem zavodu v kraljevini ali ki so obiskovali tri prve letnike kakega kr. višjega zavoda za gospodarske in trgoveške vede. Prošnja za posamezne tečaje na papirju s kolkom 1 lire mora biti pospremljena od spriče-

vala o dovršenih študijah in pobotnice za vpisnino (lir 100-).

Revizija stalnega in začasnega osebja poštne, brozjavne in telefonske uprave. «Gazzetta Ufficiale» od 27. t. m. prinaja kr. odlok, ki pooblašča ministra za pošto in brozjav, da izvrši do 31. decembra t. l. revizijo vseh začasnih in stalnih uslužbencev pri pošti, brozjavni in telefonu, ki so bili sprejeti za stalno v službo po predpisih prejšnje vladavine po 3. novembra 1918. Čl. 3 pravi, da bo odstavljeno vse osebje, glede katerega se pri pregledu ugotovi, da ni bilo sprejeto točno po predpisih, ki so veljali v Avstriji pred 3. novembra 1918, ali da se je slo pri imenovanju preko teh predpisov. Ta določba velja glede tistega osebja, ki je bilo na novo sprejeto v službo po 3. novembra 1918. — Čl. 4. določa, da bodo podvrženi pregledu tudi tisti, ki so bili začasno sprejeti v službo pred 3. novembra 1918 in so bili pozneje potrjeni, ako se je to zgodilo v obliki, ki se ne sklada s predpisi bivše Avstrije. Tisti, ki se pri pregledu spoznajo za nesposobne ali se spozna, da je neprimerno, da bi ostali nadalje v službi, bodo odpušteni. — Čl. 6. pravi, da bo lahko preklicana radi nesposobnosti ali neprimernosti nadaljnega ostanka v službi in na podlagi čl. 1. kr. odloka od 18. februarja 1923, št. 440 tudi potrditve osebja, ki je bilo pragmatizirano pred 3. novembra 1918. — Čl. 8. določa, da se izvrši do 31. decembra pregled vseh začasnih uslužbencev, ki so bili sprejeti po 3. novembra od italijanskih oblastev. Vsi začasni uslužbenci, ki so bili sprejeti po 3. novembra 1918, in glede katerih se pri pregledu ugotovi, da ne odgovarjajo pogojem čl. 3. kr. odloka od 28. januarja 1923, št. 153, bodo odpušteni razen vojnih pohabljencev, invalidov, bivših rojenikov, vojnih vdov in inor. — Čl. 10. določa, da veljajo za začasne v ozirom na določbe tega odloka tisti uslužbenci, ki nimajo pravice do pokojnine in ki se po prejšnjih predpisih ne prištevajo k nobenemu činu in k nobeni stopnji.

Štipendije za slušatelje tržaške visoke trgoveške šole «Revoltella». Državni zavarovalni zavod je določil tudi letos 6 štipendij po 3.000 lir za slušatelje trgoveške šole «Revoltella», kateri obiskujejo izpopolnjevalni tečaj za zavarovanje. Od določenih štipendij bodo tri podeljene dijakom iz novih pokrajin, ena pa dijaku z Roko. — Zvesta zbor. Danes ob 5. uri popoldne seja vodstva zbora v društvu pri Sv. Ivanu. — Pevovodja.

Iz tržaškega življenja

Nesrečen padec branjevke. Branjevka Josipina Sianamea, stara 63 let, stanujoča v ulici Giannatica št. 25 je večerjaj popoldne pri svoji kolibi na trgu Garibaldi spodarila na nekem olupku ter padla na tla. Starica se je sicer kmalu pot dvignila pokoncu, a leva noga je bila tako bolela, da se ni mogla oprirati nanjo. V spremstvu neke druge ženske se je starica podala na svoj dom, kamor je kmalu potem dospel zdravnik rešilne postaje, ki so ga njevi domaći poklicali na pomoč. Ta je doznala, da ima branjevka nogo zlomljeno v gležnju, radi tega je dal starico prepeljati v mestno bolnišnico.

Solarjeva nezgoda. 10-letni šolar Cesare Ferlini, stanujoč v ulici Largo Santorio št. 2, je večerjaj popoldne padel z nekega poldruhi meter visokega zida na stopnicah nad predromom Montuzza; splazil se je nanj zgolj iz otroške radovednosti, ki ga je pa precej drago stala, kajti pri padcu si je zlomil desno roko, se pobil in popraskal po raznih delih telesa ter si tudi nekoliko pretresel možgane. Malega nesrečnika so z avtomobilom «Zelenege križca» prepeljali v mestno bolnišnico.

Nesreča pri delu. V stari prosti luki V. E. III. se je večerjaj predpoldne onesrečil težak Matej Babič, star 24 let, stanujoč na Vrdele-Scoglietto št. 323. Mladenček, ki je bil zaposlen pri razlaganju nekega parnika, padla na glavo železna veriga, ki se je utrgala pri nekem žrvju. Babič je zadobil številne, a ne hude poškodbe po raznih delih telesa. Prepeljan je bil v bolnišnico.

Samomor brezposelnega težaka. Beda, v kateri se je nahajal radi dolgotrajne brezposelnosti, je gnala v smrt 45-letnega težaka Karla Andreossi, stanujočega v ulici Piccardi št. 55. Ubogi mož ni mogel več prenašati pomanjkanja, kateremu je bila izpostavljena njegova žena in štirje otroci še v nežni mladosti. Duševno potr in obupan nad svojo usodo je predinočnjim popoldne napravil konec svojemu bednemu življenju. Zaprl se je v svojo sobo ter izpil veliko količino karbolne kisline. — Učinek strupa je bil smrtonosen. Zaman si je zdravnik rešilne postaje, ki so ga Andreossijevi domači poklicali na pomoč, prizadeval, da bi nesrečnemu možu rešil življenje. V mestni bolnišnici, komor je bil takoj prepeljan, je Andreossi kmalu po prihodu umrl v strašnih bolečinah. Kruta usoda! Ubogi mož se v svojem obupu pač ni zavedal, da zada svoj, itak že bridko izkušeni družini nov strašni udarec.

Samomorilni poskus mlade ženske. Preteklo nedeljo popoldne je zasebnica Jakobina S., stara 26 let, stanujoča pri Sv. Mariji Magdaleni

zgornji št. 1, zavžila v svojem stanovanju s samomorilnim namenom par pastilj kinina. — Zdravnik rešilne postaje, ki je bil telefonično poklican na lice mesta, je zastrupljenki izpral želodec ter jo dal nato prepeljati v mestno bolnišnico. Stanje Jakobine S. ni nevarno. — Vzrok njenemu obupnemu činu je baje pripisovati nesrečnim družinskim razmeram.

Strašna nesreča na železniški progi med Sv. Anu in Borštom. Vlak povozil berača. Svoči okoli 19. ure se je na železniški progi med Sv. Anu in Borštom pripetila strašna nesreča, ki je zahtevala človeško žrtve. Ko je puljski osebni vlak št. 1736, ki je odrinil s kolodvora pri Sv. Andreju ob 18.35, vozil mimo čuvajnice št. 7, ki se nahaja pri Sv. Mariji Magdaleni zgornji št. 1076, sta dva finančna stražnika, ki sta se v tistem času nahajala v bližini čuvajnice, videla, kako je nek mož hotel iti preko tira. Mož očitno ni bil v svesti nevarnosti, ali pa je mislil, da utegne priti preko tira predno dospje vlak. Predno sta stražnika utegnila opozoriti neznanca na nevarnost, se je pred njihovimi očmi odigrala strašna nesreča. Vlak je z vso silo zadel nevarniškega moža, ki je ravno hotel prekoračiti prvo tračnico, ga podrl ter ga vlek par metrov za seboj ob tračnicah. Strojvodja očitno ni zapazil nesreče, kajti vlak je z nezmanjšano brzino drdalje ter izginil v temi. Finančna stražnika, ki sta prestrašena pristvovala groznemu prizoru, sta priskočila k neznancu; ta je ležal nezavesten poleg tira; bil je ves krvav; glava njegova je bila sama velika, strašna rana. Ranjenec je še kazal znake življenja. Z vso mogočo previdnostjo sta ga prijela ter ga prenela v bližino čuvajnice, kjer sta ga položila na travo. Čuvaj je nemudoma obvestil telefonično postajenačelnika v Borštu o nesreči. Ta je telefonično postajenačelniku na kolodvoru pri Sv. Andreju, ki je obvestil telefoničnim putem o dogodku rešilno postajo, odkoder se je s službenim avtomobilom podal na označeno mesto zdravnik. Dospesvi tja je ta uvidel, da so poškodbe, ki jih je zadobil nesrečni mož smrtno nevarne; imel je zdroljeno črepijno.

Med ljudmi, ki so prihitali na kraj nesreče, je bil nek mož, ki je v onesrečenec spoznal svojega brata Karla Pechiar, starega 42 let, stanujočega na Katinari št. 22; onesrečenec je bil brezposeln in se je v zadnjem času preživljal z beraštvo.

Ranjenca so z nosilnic prenesli na cesto, ga položili v avto, ki je z veliko brzino odredal v mestno bolnišnico. A že tekom vožnje je Pechiar izdihnil, ne da bi prejel k zavesti.

Truplo so prenesli v mrtvašnico bolnišnice, kjer se bo tekotom današnjega dne vršilo raztelesenje.

Vesti z Goriškega

Ajdovščina. «Dramatični krožek v Ajdovščini» uprizori v soboto, dne 2. nov. t. l. ob 20. uri v otvoritev letošnje sezone, dramo v 3 dej. «Nepošten», spisal Gir. Rovetta. Ta krasna in zanimiva drama iz življenja bančnega uradnika se uprizori s tem prvokrat v naši pokrajini. D. K. si je za to priilo nabavil popolnoma nove kulise. — Ponovitev se bo vršila v nedeljo dne 4. nov. t. l. ob 16. uri.

Društveno veselje

«Aktijska» šmrtkovcev, lumpov, barab in faliranih študentov je nabrala na svoji zabavi pri Sv. Jakobu L. 8. — za «Solsko društvo». Ob priliki krsta novorojenčka Marijan-a Ferluga daruje družba: Fran Szolik L. 5.— Karl Štöfla in Gianella po L. 5.— Jos. Ferluga L. 5.— Marija Sosič L. 2.— Fran Ferluga L. 1.— in Marija Szolik 50 stotink. — Skupaj Lit 25. za «Solsko društvo» Srčna hvala!

Borzna poročila.

Valuta na tržaškem trgu.	
Trst, 29. oktobra 1923.	
ogrške krome	0.12
avstrijske krome	0.0310
češkoslovaške krome	64.75
dinarji	26.20
leji	10.75
marke	—
šolarji	22.15
francoski franki	130.25
švicarski franki	394
angleški funti papirnati	100

Tečaj:	
Cosulich	304
Dalmatia	276
Gerolmitich	2115
Libera Trfestina	378
Lloyd	1415
Lussino	650
Martinolich	133
Oceanila	115
Premda	565
Tripovich	278
Ampelas	466
Cement Dalmatia	320
Cement Spalato	216

Mali oglasi

KROJASKI POMOČNIK išče službe. Gre tudi na deželo. Čeh, Via Ev. Torricelli 7, III. 1524

KUJUJEM srebro in zlato. Plačam po najvišjih cenah. Sprejemam popravila ur in zlatih predmetov. Urar Kette, Ferreria 9. 1525

POSTREZNICA se išče. Priglasti se pri Justu Mavriču, via Istria 14.

IŠČE SE ¼—½ milijona Lir za trgovsko podjetje v Sloveniji, proti sigurni varnosti. Ponudbe pod «Varnost zajemčena» na upravnistvo. 1519

TRGOVEC, mlad, želi znanja v svrhu ženitve z gospodično, z malo doto. Resne ponudbe pod «Mir» na upravnistvo. 1520

DVA DELAVCA za trpežno čevljarstvo delo iščem. Naslov pri upravnistvu. 1521

KRONE, goldinarje, plačam stotinko dražje na objavljenih cenah. Dvajsetkronske zlate L. 89. Zlatarna Ponte della Fabbra. 1522

DOJILJA, zdrava, se išče za takoj. Babica, Corso Garibaldi 23. 1523

BABICA, diplomirana, sprejema noseče. Največja snaga. Tajnost zadržana. Govori slovensko. Corso Garibaldi 23/l. 1506

KOVAČ PURIČ, v via Media št. 6, izdeluje številne in železne ruletes po ugodnih cenah. Prodaja številne od L. 160.— naprej. (59)

PORORI Ker odpadejo stari semnji v Sežani, se vrši kot običajno 2. novembra živinski, konjski, prašičji in kramarski semenj. Za jedila in dobro kapljo preskrbljeno. Vaško načelnistvo. 1527

KUJUJEM cunje in vrvi po 40 in 150. Moli-no Grande 20. 1505

ENONADSTROPNA hiša, močno zidana, lepo urejena, s trgovino in vsem inventarjem, se prodaja radi selitve. V hiši je 8 prostorov, veliko podstrešje, klet pripravna za vinsko trgovino, obširno dvorišče in krasen vrt. Cena ugodna. Naslov pri upravnistvu. (1511)

KMETIJSKO DRUŠTVO v VIPAVI odpre dne 31. t. m. svojo zalogo zajemčeno-pristnega vina za prodajo na debelo v ulici N. Machia velli št. 8.

Istotam odpre «Mlekarska zadruga iz Št. Vida pri Vipavi svojo prodajalno mleka na debelo in drobno.

Vabi se cenj. obinstvo, ki bo najsolidnejše postreženo. 1526

ZLAT, srebrn in papirnat denar se kupuje tu prodaja po zmernih cenah. Menjalnica via Giacinte Gallina 2, (nasproti hotela Montecensio). Telefon 31-27. Govori se slovensko. 25

BRILJANTE, zlato, srebro in platin po najvišjih cenah. Dajem predume na dragulje. Pertot, Via S. Francesco 15, II. (45)

KRONE 1.80, goldinarje 4.80, dvajsetkronske zlate L. 88.— Večja množina — cena po dogovoru. Via Pondeares št. 6/l. 44

KRONE, srebro, zlato in platin kupujem. Plačam več kot drugi. Zlatarna Povh Albert, Trst, via Mazzini 46. 58

Pohišstvo

po konkurenčnih cenah.

Oglejte si veliko izbero

Via Udine 25

Posiljajte na deželo točno zobjamčeno

Oves	Mast
Otrobi	Paradižnikova kons.
Proso	Sladkor
Pšenična moka	Poper
Korzurna moka	Soda
Fizol	Milo
Neapeljske testenine	Sveče
Ječmen	Petrolje
Grah	Mazilo za vozove
Riž	itd. itd. itd.

Skladišče na debelo

Anton Gambel - Trst

Via Coroneo št. 1 a

PODLISTEK

Ljudmila Pivkova:

KRIMINAL

IL V DEZELNEM SODIŠČU V PRAGI

1. Sprejem.

Slišim še danes, kako težko so zapadla posttranska vrata c. kr. deželnega sodišča na Karlovem trgu za nami. In vendar sem bila polna energije; tolažbo sem črpala tudi iz tega, ker sem prej, ko smo bili še v vozu, videla sestro z detektivom, ki sta izginila pred nami skozi vrata.

Sešli sva se s sestro tam nekje v pisarni, kamor so naju privedli detektivi, da naju odajo uradnikom tega postolja.

Bilo nama je dobro, ko sva bili blizu sebe. Slutili sva, da imava le malo trenutkov za razgovor in midve sva se umevale tako dobro tudi brez besed. Ela se je hotela smejati, a smela je solze v očeh. Jaz sem imela posla z otrokom.

Službo je imel v pisarni debel rezervnik, smolneti prostovoljec, že priletel, obritega lica, s ščipalnikom. Ljuto je rentočil na vojno, na avstrijske razmere in na nepravilnosti.

«Taksne ljudi zapirajo, kakorjani ste vi, verzične in proglasene goljufe in tatove pa puščajo na svobodi nezakonyane.»

Prišel je drug uradnik, vidno šele prubujen iz nedeljakega miru in popolnega počitka, in jel nas je popisovati in spisovali, kakor so storili z nami podobno že pri policijskem ravnatelstvu. Naša imena so prišla zopet v neke knjige, nato že na lističe, s katerimi nas je potem

odvajal. Vodil nas je po hodnikih, po stopnicah, čez majhno dvorišče, po hodnikih, stopnicah — teh hodnikov je vedno več — in končno smo obstali pred zaprtimi vrati, kjer je pozvonil. Ta prijateljski človek nam je dajal nasvete, naj nikomur ničesar ne pripovedujemo, nikomur ne zaupamo. Dasi mi je ta migljaj donel pesimistično, pomnila sem si in čisto sem imela priliko oziviti si ga v mislih.

Na oglušajoči glas zvonca se je pojavila neka oseba — ne morem je nazvati gospodična, dasi so jo tako imenovali; nimam določenega izraza za taka bitja, ki sem jih videla prvič v življenju. Oskrbnica bolnikov? Ne. Samostanica? Ne. Ničče drug ko nedolžni tip kriminalne paznice. Odpirala je z ropotom, glasnim govorenjem in kreganjem — naš spremljevalec je bil namreč dvakrat zarvonil — in kratko je zaloputnila vrata, ko so nas oddelila od uradnika. Bile smo zopet pod drugo oblastjo, pod novo vlado. Dalekosežnosti te spremembe nismo poznale, a to, česar ne poznaš, se je razprostiralo pred nami pusto, trpkó, bridko, grozno.

Ostro, brez nasmeha nas je sprejela. Z bodječimi očmi nas je merila in ukazala, naj gremo in ne govorimo nič. Zopet po hodnikih nizkih, toda snažnih, zavijajočih na razne strani in dolgih. Dete mi je bilo že običajno težko, ko smo nazadnje dospeli pred neka vrata, kjer smo se ustavili.

Iz drugega hodnika se je vsula proti nam tolpa postav. Zamrazilo me je ob tem pogledu: raznovrstna starost, od nežne mladosti do dobesedne sive starosti v sivih platenih kratkih krilih, rokavcih in rutah — in izraz, grovtih postav? Bila je radovednost, bilo je zanimanje, nekaj neizrekljivo divjega, nizkega — bila je kolegijalna radost, ki sem jo čitala v pogle-

du teh raznih oči, uprtih v nas, v novo došle.

Skupina teh postav, med katerimi so prevladovala sloke, blede in predrzne, so bile kaznjence, pripravljene na sprehod. Hipoma so nas oklopile, zlasti moje dete jih je zanimalo; hotele so mi je jemati z rok, toda paznica, ki nas je privedla, je zagrnela na nje: «Nazaj!» In ker niso ubogale in so godrnjale, je grnela dalje in kričala, dokler jih ni zapodila nekam drugam. Ostalo je le neko mlado, krepko, lepo dekle in tudi to je pošiljala za onimi. Dekle je odstopilo in ostalo tam dalje.

Sedaj je potegnila paznica sestro v ozko, nizko, temno sobico. Dvignila ji je klobuk, vzela vse priročne stvari, uró, torbico — in skrbno pregledala vse, kar je imela pri sebi, ter odločevala, kar ji je neobhodno potrebno; ostanek je shranila in popisala. Sledilo je temeljito pregledovanje obleke, ali ni kje kaj skritega — noč ali morebiti kos papirja in svinčnik.

Isto je storila z menoj. Ti pregledi so tako ponižujoči. — Udariti z nogo ob tla, suniti to osebo, ki ti sega po nogavicah, spodnjih krilih — in ubežati!... Toda ne — treba je stati, lepo mirno, in rajši niti jokati od jeze, od sramu, ponižanja in končno povijanja nad vsem tem. Na rokah sem si držala Vero in bila mi je tako težka. Paznica je to opazila in poklicala eno izmed zaostalih kaznjencev, naj mi podrži dete. Jaz sem pa